

Висновки. Результати проведених досліджень свідчать, що оцінка конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств є основою для їх успішного функціонування на вітчизняному ринку.

Однак, проблема оцінки конкурентоспроможності підприємств залишається недостатньо дослідженою, більшість методик запозичені з міжнародної практики і їх не завжди можна адаптувати до вітчизняної економіки.

Досліджувані методи та принципи оцінки конкурентоспроможності мають свої переваги та недоліки, для найбільш ефективного аналізу рівня конкурентоспроможності організаціям слід застосовувати принцип системності, який, на думку більшості науковців, є практично універсальним.

Література:

1. Управління конкурентоспроможністю підприємств : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Синиця, Л. В. Гринів, О. М. Крупа. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 408 с.
2. Должанський І.З., Загорна Т.О. Конкурентоспроможність підприємства: Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - 384 с.
3. Кухарук А. Д. Класифікація та аналіз методів оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств [Електронний ресурс]/ А. Д. Кухарук // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_1/Kuharuk_111.htm.
4. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Підручник/ Ю.Б. Іванов, М.О. Кизим, О.М. Тищенко, О.Ю. Іванов, О.В. Ревенко, Т.М. Чечетова-Терашвілі. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2010. – 320 с.
5. С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась, Т.В. Омеляненко., А.В. Вакуленко. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. - 527 с.

УДК 657

ПРІОРИТЕТИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Слепцов В.А. здобувач

Миколаївська філія Європейського університету

У статті розглянуті особливості розвитку сільських територій у контексті регіонального розвитку. Обґрунтовані пріоритетні напрями державної підтримки функціонування сільських територій у перспективі, зокрема соціальна інфраструктура.

In this paper the features of rural development in the context of regional development. Grounded priorities in state support for operation of rural areas in the future, including social infrastructure.

Постановка проблеми. Обґрунтування розвитку сільських територій в системі регіонального розвитку стає в останні роки одним із найактуальніших напрямів економічних досліджень. Можна виділити сукупність причин, які змушують економістів займатися сільським розвитком: втома людей у багатьох країнах від високоурбанізованої цивілізації, зростання престижу сільського способу життя як альтернативи міському; розуміння того, що без стійкого розвитку села неможливий прогрес і гармонійний розвиток регіонів у цілому; згортання сільської соціальної інфраструктури; перетворення сільських районів у зони бідності і соціального неблагополуччя; неефективність

або складність використання на селі механізмів розвитку, придатних для міських жителів. Внаслідок цього у багатьох країнах світу сільський розвиток виділяється в особливий напрям економічної і соціальної політики. Відповідні процеси характерні також для регіональної економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню соціально-економічного розвитку сільських територій присвячено багато робіт вітчизняних авторів. Серед них можна виділити праці М. Бутка, І. Гончаренко, І. Гнибіденко, В. Збарського, М. Ігнатенка, І. Іртищевої, А. Ключник, В. Мацибори, О. Павлова, І. Прокопи та інших. Однак складність та багатогранність вказаних процесів спонукає до продовження досліджень пріоритетів регіонального розвитку на основі сільських територій.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз статистики, динаміки, проблем соціально-економічного розвитку сільських територій у контексті регіонального розвитку та обґрунтування пріоритетних напрямів державної політики, спрямованої на забезпечення стійкого підвищення рівня та якості життя сільського населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під стійким сільським розвитком розуміємо стабільний розвиток сільської спільноти, який відповідає критеріям економічної, соціальної й екологічної ефективності та забезпечує виконання селом його народногосподарських функцій, розширене відтворення населення, підвищення рівня його життя, поліпшення екологічної ситуації в сільській місцевості.

Основними критеріями стійкого сільського розвитку є підвищення ефективності сільського господарства; диверсифікація сільської економіки в цілому, продовольча безпека країни, природний приріст сільського населення, підвищення рівня та якості життя на селі, дотримання соціального контролю над історично освоєними територіями, поліпшення родючості ґрунту й екологічної ситуації в сільських районах [4, с. 85].

Перелічені критерії забезпечуються різними заходами, раціональне поєднання яких і становить сутність політики стійкого сільського розвитку. Можна виділити п'ять основних напрямів цієї політики, які перетинаються з аграрною, містобудівною, соціально-демографічною, екологічною та їх інституційним забезпеченням (рис. 1). Отже, напрями політики сільського розвитку багатогранні, тісно переплітаються з іншими видами політики, вимагають для реалізації системного підходу. Це надзвичайно складний об'єкт управлінського впливу - сільська спільнота.

Аналіз динаміки процесів, що визначають рівень життя сільського населення на сучасному етапі, вказує на незадовільний стан соціального розвитку сільських територій, для яких нині характерні глибока демографічна криза, брак мотивації до праці, безробіття, витік трудових ресурсів, занепад соціальної інфраструктури та «вимирання» населених пунктів.

Без подолання негативних тенденцій в розвитку сільських територій, де проживає 31,9 % населення України, наша держава не зможе ефективно конкурувати з економічними системами інших розвинених країн, в яких рівні життя сільського та міського населення максимально зближені. Диференціа-

ція рівнів життя сільського та міського населення в Україні загрожує відпливом найбільш активної та працездатної частини сільського населення до міст, активізує зовнішню трудову міграцію, що робить занепад сільських територій самовідтворюваним процесом.

Рис. 1. Пріоритети сільських територій у контексті регіонального

Несприятливі тенденції щодо погіршення рівня та якості життя в сільській місцевості спостерігаються у всіх сферах життя. Відбувається випереджаюче зменшення чисельності населення в сільській місцевості. Це веде до поступового зменшення частки сільського та відповідно зростання частки міського населення України. Причому цей процес відбувається з причин як природного скорочення за рахунок дисбалансу народжуваності та смертності, так і міграції. За період 2002-2010 рр. чисельність сільського населення зменшилась на 1,5 млн.чол, міського на 1,3 млн.чол. внаслідок чого частка сільського населення України зменшилась на 1,1 відсоткових пункти в 2010 році становила 31,5 %.

Хоча останнім часом в сільській місцевості фіксується деяке поліпшення ситуації з народжуваністю, проте високий рівень смертності, що перевищує рівень народжуваності в усіх регіонах України (за виключенням Рівненської та Закарпатської області), вказує на від'ємний природний приріст населення й залишається однією з основних причин депопуляції сільського населення нашої держави. Скорочення сільської частини населення за рахунок вищезгаданих факторів, призводить до збільшення демографічного навантаження в сільській мі-

сцевості, що посилює ресурсні потреби для вирішення економічних та соціальних проблем, пов'язаних з соціальним забезпеченням непрацездатної частини населення та лягає додатковим тягарем на бюджети сільських районів.

Таблиця 1

Динаміка чисельності населення України*

Показники	2002 р.	2004 р.	2006 р.	2008 р.	2010 р.	Відхилення (+,-) 2010р. від 2002 р.
Кількість міського населення, млн.чол	32,9	32,3	32,0	31,8	31,6	-1,3
Кількість сільського населення, млн.чол	16,0	15,7	15,3	14,8	14,5	-1,5
Частка сільського населення, %	32,6	32,7	32,3	31,9	31,5	-1,1
Приріст населення на 1000 на- явного населення						
- в міських поселеннях	-6,6	-6,0	-5,9	-4,8	-2,9	-
- в сільській місцевості	-9,9	-10,5	-11,1	-9,4	-7,0	-

*Складено та розраховано за даними: Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державний комітет статистики України; за редакцією О.Г. Осауленка. – К.:Консультант, 2011. – С. 335, С. 343.

При цьому рівень демографічного навантаження суттєво відрізняється за регіонами країни. Найгірші показники зафіксовані в Чернігівській, Хмельницькій, Вінницькій, Житомирській, Черкаській, Сумській, Кіровоградській, Київській та Тернопільській областях. З усіх вікових груп сільського населення найбільше навантаження припадає на людей віком більше 70 років, й лише в Рівненській та Закарпатській областях навантаження молодшого за працездатний вік перебільшує старшого за працездатний. Відтак більша частка соціальних видатків у більшості регіонів країни вже не може розглядатися як прямі інвестиції в людський капітал.

Виправлення демографічної ситуації, що склалася, вимагає вироблення цілком нових підходів в соціальній сфері, насамперед в галузі охорони здоров'я й пенсійного забезпечення населення. Посилюється диспропорції структури сільського населення по відношенню до міського за статтю: в сільській місцевості чисельність жінок перевищує кількість чоловіків на 14,3 %, в міських поселеннях це співвідношення складає 17,8 %, що вказує на значний вплив жінок фертильного віку до міста навіть за даними офіційної статистики, яка не враховує значну частку міграційних потоків всередині країни. Порушення статевого співвідношення загрожує погіршенням процесу відтворення сільської частини населення. Розмивається відтворювальний потенціал для заміщення поколінь батьків поколіннями дітей.

Ситуація з відтворенням населення також погіршується високою кількістю розлучень та відносно низькою кількістю шлюбів. До процесу скорочення чисельності сільського населення додається також міграційний рух: внутрішньорегіональний, міжрегіональний та міждержавний, який є достатньо точним індикатором економічного і соціального становища. Внутрішньодержавна та міждержавна міграція сільського населення змінює кількісні та які-

сні його характеристики, посилює непривабливість проживання (особливо для молоді) на сільських територіях.

Незважаючи на помітне нині зниження темпів міграції сільського населення, показовим цей процес назвати неможливо, оскільки, на нашу думку, це зниження пов'язане з тим, що на даний час найбільш активна та працездатна частина населення, що не знаходила можливостей для реалізації свого потенціалу в сільській місцевості, вже виїхала. Населення, що залишилися на сьогодні в селі, або не має змоги виїхати, або адаптувалося до сучасної ситуації, відтак нездатне до активної міграції, яка фіксувалася раніше.

Отримані результати можуть свідчити про встановлення тимчасової рівноваги в процесі «насичення» ринку праці в містах мешканцями сіл на рівні регіону, а також про підвищення жорсткості умов життя для «прибульців» в міських поселеннях (збільшення темпів інфляції, недоступність житла за рахунок надзвичайно високих цін на нього тощо). Між тим, збереження високого рівня міжрегіональної міграції пояснюється значною міжрегіональною диспропорцією в рівні доходів населення, що спонукає мешканців регіонів з нижчим життєвим рівнем мігрувати до більш благополучних в цьому сенсі територій.

За матеріалами статистичних досліджень станом на 1 січня 2009 р. рівень економічної активності сільського населення працездатного віку по Україні становив 67,1 % загальної кількості населення відповідної вікової групи (розраховано за даними табл. 2). Більш виражена негативна динаміка спостерігається щодо рівня зайнятості економічно активного сільського населення працездатного віку. За даними Держкомстату на 1 січня 2010 р. частка зайнятого сільського населення становила 92,8%, але 13,8 відсотки серед зайнятого сільського населення становлять особи старше працездатного віку.

Таблиця 2

Стан економічно активного населення України, 2010 р., тис. чол*

Показники	Всього	у тому числі			
		жінки	чоловіки	міські поселення	сільська місцевість
Економічно активне населення:	22150,3	10761,1	11389,2	15141,6	7008,7
працезданого віку	20321,6	9443,0	10878,6	14211,0	6110,6
старше працездатного віку	1828,7	1318,1	510,6	930,6	898,1
Зайняті:	20191,5	9974,3	10217,2	13684,8	6506,7
працезданого віку	18365,0	8657,7	9707,3	12756,4	5608,6
старше працездатного віку	1826,5	1316,6	505,9	928,4	898,1
Безробітні:	1958,8	786,8	1172,0	1456,8	502,0
працезданого віку	1956,6	785,3	1171,3	1454,6	502,0
старше працездатного віку	2,2	1,5	0,7	2,2	0,0
Економічно неактивне населення:	12823,0	7753,4	5069,6	9379,1	3443,9
працезданого віку	8051,7	4363,9	3687,8	5800,7	2251,0
старше працездатного віку	4771,3	3389,5	1381,8	3578,4	1192,9

*Складено та розраховано за даними: Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державний комітет статистики України; за редакцією О.Г. Осауленка. – К.:Консультант, 2011. – С. 358.

Проблема безробіття у сільській місцевості залишається гострою. Головною причиною безробіття сільського населення слід, на нашу думку, вважати структурні чинники, пов'язані з різким падінням обсягів сільськогосподарського виробництва, про що свідчать різке зменшення посівних площ та поголів'я великої рогатої худоби як у період трансформаційної кризи, так і в останні роки, а також повільність впровадження ринкових перетворень у сільській місцевості та диверсифікації економіки села.

Аналіз структури безробітного населення в сільській місцевості за причинами незайнятості свідчить про те, що найбільша кількість безробітних реєструється через звільнення з економічних причин, тобто найбільша частка безробітних обумовлена складним фінансовим станом підприємств, що змушує керівників виробництва скорочувати робочі місця.

Не дивлячись на те, що кількість новостворених робочих місць зростає, проблему працевлаштування це не вирішує. Кількість звільнених працівників в сільському господарстві у півтора разу перевищує число прийнятих. Станом на 1 січня 2010 р. навантаження на одне робоче місце в сільській місцевості становило 14 осіб проти 5 осіб в середньому по Україні, що призводить до перерозподілу робочої сили й форсованого відтоку її до інших сфер економіки.

Зазначені особливості ринку праці знаходять відображення й у значній диференціації доходів та витрат домогосподарств у міських та сільських поселеннях. Зокрема, у 2008 р. частка населення із середньодушовими грошовими витратами, нижчими прожиткового мінімуму, становила у сільській місцевості 63,9 %, у місті – 44,6 %. Ми вважаємо, що структурні зміни у сфері сільгоспвиробництва та відповідних цінових співвідношеннях вестимуть до зменшення цього джерела фінансових надходжень мешканців села.

Сучасний стан соціально-економічної інфраструктури сільських територій підтверджує наявність глибокої кризи. Скрутне становище економіки села, тривале недофінансування соціальної сфери призвели до загрози фізичного руйнування її матеріально-технічного потенціалу.

Динаміка введення в експлуатацію загальної площі житла в розрізі міських та сільських поселень (табл. 3) дає можливість зробити висновок про тимчасове нарощування обсягів збудованого житла як в міських поселеннях так, і в сільській місцевості. Але, навіть до показників 1990 року їм ще надто далеко. В 2008 році в сільській місцевості введено в експлуатацію житла на 83,4 відсотки менше від показників 1990 року. Але вже в 2010 році всі показники житлового будівництва значно скоротилися. Станом на 2009 рік лише 20,6 % житлової площі в сільській місцевості були обладнані водогоним, 16,3 – каналізацією, 25,3 % - центральним опаленням, 5,7 % - гарячим водопостачанням.

У незадовільному стані в селі перебувають об'єкти освіти, охорони здоров'я та культури. Наявна матеріальна база культурно-побутових об'єктів не відповідає нормам. В сільській місцевості об'єкти освіти в більшості випадків не мають сучасних технічних обладнань для навчання, не вистачає педагогічного персоналу, а рівень його фахової освіти нижчий, ніж в місті. Охоплення дітей дошкільними закладами складало у 2010 р. в селі лише 28 %, в

той час як у місті – 68 %. Введення в експлуатацію нових дитячих дошкільних установ відбувається у край нерівномірно та повільно.

Таблиця 3

Динаміка введення в експлуатацію загальної площі житла в Україні*

Показники	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2008 р.	2010 р.
Введення в експлуатацію загальної площі, тис.кв.м	17447	8663	5558	7816	10496	6400
у тому числі						
у міських поселеннях	14024	6456	4329	6088	7640	5163
у сільській місцевості	3423	2207	1229	1728	2856	1237
Кількість збудованих квартир, тис.од	279	118	63	76	94	66
у тому числі						
у міських поселеннях	233	94	52	63	76	57
у сільській місцевості	46	24	11	13	18	9
Введено в експлуатацію загальної площі в розрахунку на 1000 населення, кв.м	338	169	113	167	228	140
у тому числі						
у міських поселеннях	404	186	130	192	244	165
у сільській місцевості	202	133	77	113	194	85
Кількість збудованих квартир в розрахунку на 1000 населення, од	5,6	2,3	1,3	1,6	2,0	1,4
у тому числі						
у міських поселеннях	7,0	2,7	1,6	2,0	2,4	1,8
у сільській місцевості	2,8	1,5	0,7	0,8	1,2	0,6

*Складено та розраховано за даними: Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державний комітет статистики України; за редакцією О.Г. Осауленка. – К.:Консультант, 2011. – С. 222.

До негативних наслідків в соціальному плані призводить руйнування інфраструктури сільських лікувальних установ. Потенціал сільських дільничних лікарень скорочувався із року в рік, і лише з 2006 року позначилася слабка тенденція до певного виправлення ситуації. Поспіль було практично припинені виїзні форми медичного обслуговування, знизилися обсяги та якість профілактичних медичних заходів.

При дуже низькому рівні введення в експлуатацію установ культури фінансовано старіють та зношуються їх основні фонди, збільшується число об'єктів, що закриваються без подальшого відновлення їх функціонування. Чисельність закладів культури клубного типу в сільській місцевості скоротилась за 2001-2010 рр. на 5 % (900 одиниць), а порівняно з 1990 р. – на 20 %.

Поліпшення соціального та економічного становища на селі вимагає насамперед здійснення комплексних ринкових перетворень в агропромисловому комплексі країни та заходів щодо підготовки сільгосппідприємств та індивідуальних господарств до діяльності в умовах повноцінного функціонування ринку землі, в тому числі:

- вироблення дієвих економічних та механізмів стимулювання та підтримки розвитку аграрного виробництва у ціновій, кредитній, податковій політиці та відповідного інституційного забезпечення;

- розвитку механізмів залучення в сільське господарство капіталу промислових підприємств, фінансових та сервісних структур шляхом організації крупнотоварного агропромислового виробництва;

- впровадження ринкових механізмів регулювання цін на аграрних ринках, скорочення числа посередницьких ланок між сільгоспвиробником та кінцевим споживачем його продукції;

- посилення антимонопольного контролю за цінами на матеріально-технічні ресурси, енергоносії і послуги, що надаються сільськогосподарським товаровиробникам, з метою оптимізації їхніх витрат;

- заохочення, в тому числі – з використанням змішаного інвестування, розвитку інфраструктурних елементів аграрного ринку: постачально-збутових систем, транспорту сільгосппродукції, засобів нагромадження та зберігання сільгоспсировини;

- заохочення розвитку малого бізнесу у сферах виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;

- сприяння розвитку територіальних підприємницьких мереж (регіональних кластерів) в сільських регіонах, орієнтованих на матеріально-технічне постачання сільгоспвиробництва та переробку, зберігання і збут сільгосппродукції.

Поряд з цим, результати проведеного нами аналізу статистики та динаміки соціально-економічного розвитку сільських територій дозволяють виокремити пріоритетні напрями державної політики, спрямованої безпосередньо на забезпечення стійкого підвищення рівня та якості життя сільського населення. Серед них:

- інвентаризація, впорядкування та ефективне впровадження існуючих цільових програм державного стимулювання розвитку сільських територій з метою гарантування забезпечення їх належного фінансування;

- створення системи моніторингу демографічної ситуації в сільських територіях та інформаційного забезпечення досліджень у цій сфері, встановлення конкретних пріоритетів та адресних заходів демографічної політики по кожному з сільських регіонів з урахуванням особливостей демографічних показників у регіональному розрізі;

- з метою зниження рівня демографічного навантаження - поліпшення стану соціального забезпечення пенсіонерів за віком, розвиток системи сервісних служб та спеціалізованих закладів для літніх людей, створення умов для ефективного використання трудового потенціалу людей пенсійного віку в сільській місцевості;

- здійснення заходів щодо підвищення ефективності управління соціальною сферою та якості соціальних послуг, зокрема – шляхом реорганізації та впровадження страхових схем в охороні здоров'я, диверсифікації постачальників соціальних послуг тощо;

- активізація державної політики на ринку праці в сільській місцевості, що, в першу чергу, вимагає: створення загальнодержавного банку даних про ринок праці в сільській місцевості; забезпечення ефективного використання трудових ресурсів сільських територій шляхом впровадження дійової програми підвищення рівня зайнятості сільського населення, створення додаткових робо-

чих місць в галузях сільського господарства, агросервісного обслуговування, переробних підприємствах, соціальній сфері тощо; відновлення системи державного цільового замовлення на підготовку фахівців відповідно до потреб аграрного сектора, створення гарантій працевлаштування за фахом після одержання освіти (шляхом укладання договорів між випускниками та господарствами); стимулювання диверсифікації сільської економіки, що сприятиме зростанню зайнятості населення, включаючи розвиток індивідуальної підприємницької діяльності, малого й середнього бізнесу в несільськогосподарській діяльності; впровадження в сільськогосподарське виробництво нових технологій, що вимагають використання кваліфікованої робочої сили, з одночасною адаптацією (програмами перепідготовки) некваліфікованої робочої сили до нових вимог; впровадження в сільській місцевості мережі освітніх програм, спрямованих на професійне навчання, підвищення кваліфікації, перекваліфікацію тощо;

- розробка засобів заохочення інвесторів сільськогосподарських підприємств в інвестуванні у розвиток комунальної та транспортної інфраструктури, соціальної сфери сільських населених пунктів, зокрема – у вигляді укладання інвестиційних угод з органами місцевої влади та отримання податкових канікул щодо сплати місцевих податків і зборів;

- здійснення заходів щодо відновлення та подальшого розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, для чого, в першу чергу, необхідно: нарощувати обсяги будівництва житла та гуртожитків для сільської інтелігенції та молоді, що сприятиме притоку кваліфікованих молодих кадрів на село; сприяти розвитку індивідуального житлового будівництва шляхом збільшення обсягів та розширення можливостей житлового кредитування, передусім пільгового для молодіжного житлового будівництва; розширити мережу лікувальних закладів, у тому числі сільських амбулаторій; провести переоснащення сільських закладів охорони здоров'я з можливим залученням не лише державних, регіональних та місцевих бюджетів, але й приватних, благодійних та страхових фондів.

Висновки. Напрями політики регіонального розвитку на основі пріоритетів сільських територій багатогранні, тісно переплітаються з іншими напрямками регіональної політики, вимагають для реалізації системного підходу. Це надзвичайно складний об'єкт управлінського впливу – сільська спільнота. Сучасний стан соціальної-економічної інфраструктури сільських територій підтверджує необхідність її відновлення.

Слід відзначити, що через високий рівень зношеності основних фондів фактичні втрати потенціалу інфраструктури сільських територій істотно перебільшують офіційні дані. Вкрай низький сучасний рівень соціальної інфраструктури села створює реальні передумови для погіршення соціально-демографічної ситуації в сільській місцевості. Подолання проблем, що склалися в цій галузі, вимагає безпосереднього втручання держави шляхом фінансування конкретних цільових програм соціального розвитку села.

Література:

1. Гнибіденко І. Підвищити рівень добробуту людей та зменшити кількість бідних / І. Гнибіденко // Соціальний захист. – 2009. – №12. – С. 7-12.

2. Збарський В. К. Облаштування сільських територій та соціальної інфраструктури села / В. К. Збарський // Науковий вісник НАУ. – 2008. – Вип. 62. – С. 36-40.
3. Іртищева І.О. Доходи населення та економічний стан держави / І.О. Іртищева // Економіка АПК. – 2009. – №1. – С. 116-121.
4. Мацибора В. І. Проблеми сільського розвитку в Україні / В. І. Мацибора // Агроінком. – 2008. – №7-10. – С. 85-89.
5. Павлов О. Сільські урбанізовані зони і ареали як специфічний об'єкт функціонування та управління / О. Павлов // Вісник державної служби України. – 2009. – № 3. – С. 34-38.
6. Прокопа І. В. Соціальні аспекти розвитку сільських територій / І. В. Прокопа // Економіка АПК. – 2009. – № 11. – С. 49.
7. Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державний комітет статистики України. – За редакцією О. Г. Осауленка. – К. : Консультант, 2011. – С. 141.

УДК: 657.1

САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Собченко А.М., к.е.н., доцент
Херсонський державний аграрний університет*

У статті розглядаються загальні основи організації бухгалтерського обліку та визначенні види відповідальності за порушенням ведення бухгалтерського обліку.

The article deals with general principles of accounting and determining the types of liability for breach of accounting.

Постановка проблеми. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах ведеться безперервно з дня його реєстрації до ліквідації. Основне призначення бухгалтерського обліку надавати та забезпечувати інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів з метою здійснення ефективного й оперативного управління суб'єктом господарювання. Саме для цього бухгалтерський облік повинен відповідно бути організований згідно вимог чинного законодавства та умов конкретної господарюючої одиниці. Без його належної організації неможливо досягнути позитивних результатів діяльності, оскільки вона є одним з найвідповідальніших етапів створення підприємства, а також запорукою рентабельності у майбутньому.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Дослідженню організації бухгалтерського обліку присвячено праці таких українських вчених, як: Ф.Ф. Бутинець, В.А. Дерій, В.П. Завгородній, В.В. Сопко, М.С. Пушкар, В.С. Лень, Л.Г. Ловінська, В.В. Ковальов, М.В. Кужельний та інші.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження організації обліку на сільськогосподарських підприємствах як основи його сталого функціонування в системі бухгалтерського обліку та виявлення основних порушень при цьому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку, згідно Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність", підприємство самостійно обирає одну із чотирьох форм організації бухгалтерського обліку [1]: